

Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą Społeczna odpowiedzialność nauki, nr projektu SONP/SN/548433/2022, kwota dofinansowania 112 849,36 zł, całkowita wartość projektu 125 388,36 zł.

Scenariusz warsztatu „O dylematach, przyjaźniach i obietnicach”

Opracowała: dr Anna Bogatyńska-Kucharska

1. Krótkie omówienie celu warsztatu i metod pracy (slajdy 2-3)
2. Przedstawienie sytuacji dylematycznej (slajd 4)
3. Praca w grupach - ćwiczenie 1 (slajd 5)
4. Dyskusja i omówienie odpowiedzi uczestników na pytanie 1 z ćwiczenia 1 „Na czym polega dylemat Joasi”? oraz wprowadzenie na podstawie ich odpowiedzi pojęcia dylematu etycznego (slajd 6).

Kontekstowa definicja dylematu etycznego Barbary Chyrowicz:

„dylemat etyczny to sytuacja, w której podmiot jest przekonany, że powinien zarazem *a* i *b*, a równocześnie nie może spełnić powinności *a* bez naruszenia powinności *b*, ani też powinności *b* bez naruszenia *a*, przy czym dla powinności *a* i *b* (mogą one stanowić zarówno działanie, jak i powstrzymanie się od działania) znajduje racje na gruncie teorii etycznej, w której ramach próbuje rozstrzygnąć dany dylemat.”¹

5. Dyskusja i omówienie odpowiedzi uczestników na pytania 2, 3, 4 z ćwiczenia 1: 2. „Jakie możliwości działania ma Joasia? 3. Jakie względy przemawiają za każdą z nich? 4. Jakie są konsekwencje każdej z możliwości? oraz próba przyporządkowania ich do kategorii względów etycznych bądź psychologicznych lub kontekstu sytuacji oraz ich omówienie (slajdy 7, 8 i 9).

Dylemat jest sytuacją wątpliwości podmiotu. Dotyczy spraw ważnych i powoduje silne uczucia, co może utrudniać spokojną refleksję. Warto rozdzielić różne poziomy zagadnienia (psychologiczny, etyczny, pragmatyczny), by dokonać analizy, która pozwoli wybrać odpowiednie rozwiązanie uzasadnione względami etycznymi.

Kontekst ma duże znaczenie. Jeśli nie można podjąć właściwych zadań, trudno mówić o odpowiedzialności moralnej. Odpowiadamy za to, co jesteśmy w stanie zrobić. Istnieją sytuacje, w których przeżywamy poczucie winy, nawet jeśli nie można mówić o winie moralnej.

Względy moralne powinny przeważać nad pragmatycznymi (to co słuszne powinno być ważniejsze niż to, co opłacalne).

6. Omówienie poziomów i typów dylematu (slajd 10 i 11)

Zgodnie z przyjętą definicją dylemat to sytuacja, w której osoba zauważa, że istnieje konflikt powinności. W wielu sytuacjach konflikt ten można rozwiązać np. wskazując

¹ B. Chyrowicz, *O sytuacjach bez wyjścia w etyce*, Kraków 2008, s. 70.

ważniejsze względy. Warto zastanowić się nad różnymi możliwościami działania, nie tylko tymi, które pojawiają się intuicyjnie w pierwszej chwili. Warto rozważyć rozmaite względy, które uzasadniają poszczególne możliwości. Analiza sytuacji dylematycznej jest wymagające. Potrzeba na nią czasu i można ją ćwiczyć. Rozwija świadomość i wrażliwość moralną.

Dylematy, które można rozwiązać nazywamy dylematami pozornymi lub dylematami subiektywnymi. W niektórych (rzadszych sytuacjach) doświadczamy dylematów, gdzie nie ma dobrego rozwiązania.

7. Omówienie schematu rozwiązywania dylematów etycznych (slajdy 12-15)
8. O obietnicach. W nawiązaniu do przedstawionej sytuacji dylematycznej, wskazanie, że obietnice nie obowiązują bezwzględnie (slajd 16).
9. O przyjaźniach. Na zakończenie warsztatu - dyskusja o obowiązkach wynikających z przyjaźni i ich ograniczeniach (w nawiązaniu do prezentowanej sytuacji dylematycznej) – slajd 17.
10. Zakończenie. Wskazanie przydatnych kontaktów w sytuacjach kryzysów psychicznych.

Literatura:

B. Chyrowicz, *O sytuacjach bez wyjścia w etyce*, Kraków 2008